

कुम्भासपिण्ड जातक शीलव जातक

(निपु बाखँ)

भिक्षु सुबोधानन्द
भिक्षु प्रवारिभ

कुम्भासपिण्ड जातक

(माय्मरी-दान ब्यूगु बाख्ँ)

शीलव जातक

(सह याःगु बाख्ँ)

अनुवादकः—

भिन्नु सुबोधानन्द

भिन्नु प्रज्ञारश्मि

(गणमहाविहार, येँ)

Dhamma.Digital

प्रकाशिकाः—

सुन्दरीमाया उपासिका

हूसडक, काठमाडौं, नेपाल।

प्रथम संस्करणः—

(दोह्रि) १०००

बुद्ध सम्बत् — २५१५

वि० सं० — २०२६

ने० सं० — १०९२

विष्णु शब्द

ध्व बुद्ध धर्मया सफू- पालि वाङ्मय अन्तरगत, बोधिसत्व जीवनया ५५० न्यासः व न्येषु जातक बाखँ मध्ये- ध्व निपु जातक बाखँ सफू खः। थुगु बाखने दुगु, आदर्श काय बहगु-दान, शील, संयम, तथा धैर्य, वीर्य, क्षमा, सहिष्णुता गुण धर्मयात मानवपिसं व्वना सीक्क, थ्वीक्का, थःथःसु जीवने छेलेगु, सकलया निति उपयोगी व मंगल जुइ भापा, लेखक पिसं च्वया विज्यागु खः।

उकिं ध्व सफू प्रकाशनार्थ-श्रद्धातया विज्यापिं- येँ न्हूसडकया सुन्दरीमाया उपासिका व, वसपोलया, कायपिं- दानरत्न, अष्ट रत्न, न्हुछेरत्न, दिल्लरत्न; म्हायपिं- ज्ञानसोभा, ज्ञानदेवी, भौपिं- पूर्णालक्ष्मी, सतिदेवी, दानदेवी, तारादेवी; छयपिं- तीर्थरत्न आदि सकल छयमस्त परिवारपिनि धर्म चित्त- उत्पन्न जुया- ध्व धर्म सफू पिदना च्वंगु जुल ।

अले थुगु पुण्य संचयया मुख्य हेतु खः, सुन्दरीमाया उपासिकाया- ज्येष्ठ पुत्र दानरत्न शाक्यया ४६ पीगुदँ क्यंगु जन्मदिं उपल्ले सकल परिवारपिनि दीर्घायु, मंगल प्रार्थना । तथा थःग न्हगु छेँ निर्माण जगुया नं शुभ मंगल कामना नापं, बिम्बशान्ति जुइमा, धैगु व, सकलया हित, सुख, मंगल

(७)

भित्तुना- वसपोत्तपिनि ऋगु गृहे श्रद्धापूर्वक-ध्व हे वि. सं.
२०२८ साल चैत्र १७ गते बिहिवार चैत्रकृष्ण पारु खुनु-
महापरित्राण पाठ, पुण्य-कर्म सुसम्पन्न, भित्तु महासंघपिनि द्वारा
संभायण याका बिज्याइगु जुयाच्चन ।

ध्व महापरित्राण पाठया पुण्यानीसंसायां प्रभावं-
छ्वाखेरं वइगु अनेक प्रकारया भय, उपद्रव, रोग, शोक, अनिष्ट
भावनादि फुना वनेमाः धयागु आशीष पूर्ण, शुभ मंगल कामना
गुणांग धर्म युक्तगु खः ।

उकिं थुगु महान उत्तमगु पवित्र महापरित्राण धवणार्थ
बिज्याइपिं व, फाइपिं सकल महानुभावपिंत, पुण्य भाग नापं
ध्व सफू धर्मदान स्वरूप वितरण यायेत—

“सब्ब दानं धम्म दानं जीनाति” (=फूक दान सिद्धे
धर्मदान श्रेष्ठोत्तम) तथागत बुद्धं धया बिज्यागु सद्धर्माभूतयात
लुमंका श्रोतागणपित गौरव पूर्वक श्रद्धालु दातापिम्मं प्रदान
याइगु जुल ।

थुगु पुण्यं भव दुःखं मुक्त जुवा च्वंगु परम शक्ति-
निर्वाण प्राप्त कामना यान्ता बिज्यागु जुल ।

सक्खे सया सुखिता भवन्तु ।

(सकल सत्वन्नि सिखी ज्वा मां ।)

गण महाबिहार, काठमाडौं, नेपाल

चैत्र १७/१२/२०२८

विनीत—

भित्तु सुबोधानन्द

स्वर्गीय ज्ञानरत्न शाक्य

स्व० श्री ज्ञानरत्न शाक्यया जन्म वि. सं. १९५२ साल आश्वीन शुक्ल द्वादशी खुनु जुल । वसपोलया जीवने धार्मिक श्रद्धा उगु ई, व्यो कथं विशेष याना देव भक्ति दर्शन याना ज्वीगु अभिरुचि दुह्य खः । अले थःगु बानि भिकेगु सरल स्वभाव दुथें, थः जहान व काय् म्हाय् परिवारपित नं भिगु सदाचार स्वभाव दयका ज्वीगु चारे स्नेहपूर्वक थमं संःस्युगु सुशील गुण धर्मया उपदेश शिक्षा बराबर बिया च्वनेगु स्वभाव दुह्य जुया च्वन ।

थुगु हे सरलता भिगु जीवन क्रमं, दुपि सन्तती, परिवारपि नाप याउँक जीवन हना व वं, वसपोल ज्ञानरत्न ब्वी न्हेई— ६७ वर्ष दुवले, अकस्मात् छन्हुया रोग जीवनया अन्तिम अवस्था थयंकः वल,— थमं याना तःगु व्याक कुशल पुण्य ज्वना, २०१९ साल मार्ग शुक्ल चतुर्दशी खुनु बहँनीसिया ६ ताः इले, सपरिवारपि नाप बिदा कया, सदाया निति वसपोल परलोक जुया बिज्यात ।

उकि स्वर्गीय स्वामी—ज्ञानरत्न शाक्यया पुण्यस्मृति व काय् पुनरत्न, म्हाय् सानुनानी, भौ धर्मलक्ष्मीपित नं सुख व शान्ति कामना यानापि— स्वर्गीय ज्ञानरत्नया, जहान सुन्दरीमाया, काय्पि— दानरत्न, अष्टरत्न, न्हुछेरत्न, दिलरत्न; म्हाय्पि— ज्ञान शोभा, ज्ञानदेवी; भौपि— पूर्णलक्ष्मी, सतिदेवी, दानदेवी, तारादेवी; छय्पि— तीर्थरत्न आदि सकल छय्मस्त परिवारपिनि श्रद्धां— थुगु पवित्र महापरित्राण गुण—धर्मं व थ्व सफू धर्म दान आदि सम्पूर्ण कुशल पुण्य अनुमोदनं वसपोल दिवंगत बन्धुपित सुख सुगति सहित संसारया दुःखं मुक्तगु निर्वाण शान्ति प्राप्त जुहमा । अस्तु !

स्वर्गीय ज्ञानरत्न शाक्य

जन्म:— १९५२, आश्वीन शुक्ल द्वादसी
दिवंगत:- २०१६, मार्ग शुक्ल चतुर्दशी

“नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मा सम्बुद्धस्स”

(वसपोल भगवान अर्हत् सम्यक् सम्बुद्धयात् नमस्कार)

कुम्भासपिण्ड जातक

(माय्मरी-दान ब्युग्गु बाख्खँ)

न किरित्थि थ्व धर्म उपदेश बुद्ध भगवान
श्रावस्ती जेतवन विहारे बिज्याना च्वंगु बख्खते मल्लिकादेवीया
बारे आज्ञा दयका बिज्यात ।

(१) वर्तमान बाख्खँ

वसपोल मल्लिकादेवी, श्रावस्ती सहरया छद्द कुलिन घरानद्ध
मालिया म्हाय्मचा खः । व रूप सौन्दर्य सम्पन्न, महापुण्यवान्द्ध
जुया च्वन । व फि सुद्धँ दुबले, मेपि कुमारीपि नाप पुष्प उद्याने
(=स्वाँया बगीचाय्) स्वाँ थो वनिद्ध जुल ।

मल्लिका स्वाँया बगीचाय् वनीबले, वया नयत स्वंगः
माय्मरी (=लड्डू) कया, स्वाँ हयेगु धकीतया व्वना वनीगु
जुया च्वन । व श्रावस्ती सहरं प्याहाँ वंगु बख्खते मल्लिकादेवी
लँय खन— भगवान बुद्धया शरीरं सुग्गु रश्मि प्रकाश याना

सम्यक्सम्बुद्ध भिक्षुसंघपि नाप नगरे भिक्षातन यायेत द्वाहाँ
 बिज्याना च्वंगु । उथाय् मल्लिकादेवीं तथागत बुद्धया प्रति
 श्रद्धा तथा, थःके दुगु स्वंगः माय्मरि भिक्षा दान बिल । शास्ता
 बुद्धं चातुर्महाराजा देवतापिसं ब्यूगु पात्रे कया बिज्यात ।
 मल्लिकादेवीं तथागतया चरणे वन्दना याना, अले बुद्ध-भक्तिं
 प्रमुदित (हर्ष) जुया, छसिलिना प्रसन्नमनं दना स्वया च्वन ।
 बुद्धं मल्लिका खना मुसुक न्हिला बिज्यात ।

अले उथाय् आयुष्मान् आनन्दं विचायात भगवान् बुद्ध
 छाय् न्हिला बिज्यागु ज्वी धका, वसपोलयाके न्यन । बुद्धं न्हिला
 बिज्यानागु कारण कना बिज्यात— आनन्द ! थ्व स्वंगः माय्मरी
 दानयाःगु पुण्य फल-स्वरूप, थ्व कुमारी मल्लिकादेवी, थौं हे
 कोशल जुजुया अम्र महारानी जुइ । मल्लिकानं दान बी धुंका
 पुष्पारामे स्वाँ थ्वयेत वन ।

उखुनुया दिने हे अजातशत्रु नाप युद्धयाना, कोशल
 महाराजा युद्धे पराजित जुया, बिस्युँ वल । सल गया ववं कोशल
 जुजुं पुष्प उचाने मल्लिकादेवीं म्ये हाला च्वंगु ताल, उथाय् वया
 प्रति राजाया आशक्त भाव जुया, सल्लयात स्वाँया बगीचा पाखे
 थंकल । व पुण्यवान् कुमारी मल्लिकादेवीं राजा वोगु खना बिस्युँ
 मवं । उथाय् मल्लिका न्होने वना, जुजुं गयाबोद्ध सल्लया
 लगाम ज्वन । कोशलराजां सलभ्हे च्वना व कुमारी याके न्यन—
 “छ स्वामी दुह्म खःला कि मखु ? मल्लिकाया लिसः न्यना, राजां
 सीकल” — व कुमारी स्वामी मदुनिह्म धका ।

उथाय् कोशल राजा सल्लहं काहाँ बया, तसकं तँनोगु व
 खानुगु जुया छुं भति आराम कायत, मल्लिकाया मुलेसं छयो
 दिका बिभ्राम कया बिज्यात । अनं बनेत मल्लिकादेवीयात अं,
 सलभ्हेतख राजा प्रमुख सेना फउजपिं सहित भावस्ती नमरे द्वाहाँ
 बिज्यात । राजां मल्लिकायात इम्मिगु छेँ छेत । अले कोशल नरेसं
 बन्थपाखे तःधंगु सत्कार सम्मान पूर्वक मल्लिकादेवीयात अम्मिगु
 छेँ नं राजदरबारे हयका, रत्नया दोय् फय्तुका, अभिषेक बीका
 बडामहारानीया पद बिया बिज्यात ।

उबले निसें व राजाया प्रियह्न महारानी जुल, राजाया
 मनोभावयात ल्वेक सेवा याना ई ब्यो हनीह्न जुया च्वन । व
 मल्लिका महारानीया स्वभाव— “न्हापां दनेगु (=पूर्व उत्थान)
 आदि न्यागू गुणं युक्तह्न जुया, हानं थःम्ह पतिदेव महाराजायात
 देवता समान माने याइम्ह जुल । भगवान् बुद्धया नं श्रद्धावती
 उपासिका जुया च्वन । उगु आदर सत्कारं सीदु— शास्ता बुद्धयात
 माय्या लड्डू स्वंगः प्रदान याःगु, कुशल पुण्यया प्रभावं,
 मल्लिका महारानीयात थव राज्यया श्रीसम्पत्ति ऐश्वर्य प्राप्त जुल
 घका, सारा सहरें थुगु खँ फैले जुल ।

छन्दुया दिने धर्म सभाले भिद्धुपिनि खँ जुया च्वव ।
 “आयुष्मान्पि ! मल्लिकादेवी, भगवान् बुद्धयात स्वंगः माय्या
 मरी दान व्यूगु पुण्यया प्रभावं, उल्लुनु हे बडामहारानी जुल ।

अहो ! बुद्ध गुणया महानता !” थथे चर्चा याना च्वबले—
 शास्ता बुद्ध धर्म सभाले बिज्याना न्यन— भिद्धुपि ! थन च्वना

द्विमि ह्यु खँ लहाना च्वनागु ?” फलानागु खँ भन्ते भगवान् घया, भिन्नुपिसं लिसः बिल । थथे धाःगु न्यना-बुद्धं आज्ञा जुया बिज्यात - “भिन्नुपिं ! थुकी ह्युं आश्चर्यं मदु, छम्ह सर्वज्ञ-बुद्धयात स्वंगः माय्मरी दान बिया, मल्लिका, कोशल-नरेशया पटरानी जूगु । छाया ? धाःसा, - बुद्धपिंगु गुणया महानताया कारण जूया नितिं ।

न्हापाया पण्डितपिसं प्रत्येक बुद्धपित, चि हे मदुगु, चिकं व साख नं ह्युं हे मदुगु-माय्या ग्वारा मरी (लड्डू) दान बिल, उकिया पुण्य-फलं, व दान व्यूम्ह व्यक्ति लिपाया जन्मे, स्वंगू योजन दुगु काशी-राष्ट्रया राज्यश्रीया स्वामी जुल । थथे घया बिज्याना-बुद्धं भिन्नुपितं पूर्वं जन्मया खँ आज्ञादेका बिज्यात-

(२) अतीतया बाखँ

पूर्वकाले वाराणसी देशे ब्रह्मदत्त जुजुं राज्य याना च्वंगु बखते, बोधिसत्व ह्यगू दरिद्रकुले जन्म जुल । तधिक जुसेली, छम्ह सेठ साहुया थाय् ज्या याना बोधिसत्वया, जीविका हना च्वन । छन्हुयादिने व बजारे वना, सुथे कौला थाय्या नितिं, - प्यंगः माय्मरी न्याना काल । अले वसपोल बोधिसत्व, व नयगु मरी ज्वना बुँइ ज्या यावनेत वना च्व च्वँ लँय्, - प्यम्ह प्रत्येक बुद्धपिं भिन्नाया नितिं वाराणसी सहरे पाखे बिज्याना च्वंगु खन । वं सोचे यात, वसपोल प्रत्येक-बुद्धपिं भिन्नार्थ सहरे वना च्वंगु

ज्वी धका सीका,— जिके थ्व प्यंगः माय्मरी दु । जिं थ्व वसपोल प्रत्यक-बुध्दपित दान विइ । थये विचा यानाव, प्रत्यक-बुध्दपिनि न्होने वना-सादर वन्दना याये धुंका, थःगु श्रध्दां बिन्तीयात— “भन्ते ! जिके थ्व प्यंगः माय्मरी दु । जिं थ्व छलपोलपित दान बी । छलपोल प्रत्यक बुध्दपिसं जित करुणा तथा, जिगु थ्व दानयात ग्रहण याना बिज्याहं । थुगु पुण्य-कर्म दीर्घकाल तक जिगु हित सुखया निंति जुइ ।”

वसपोल प्रत्यक बुध्दपिनि स्वीकृति भावयात सीका, व बोधिसत्त्वं लथा छसी, फि दुगु मुंका थय्याक, प्यंगू आसन दयका थिक यात । उकी अनदुगु सिमाह आदि लाया योग्यगु कथ-प्रत्यक बुध्दपित क्रमानुकूल बिज्याकल । हानं दोता चाय् लःहया दक्षिणोदक हायका, वसपोल पिगु प्यंगः भिक्षापात्रे नं, माय्ग्वाराया मरी छगः छगः तथा दान बिल । अले प्रत्यक बुध्दपित प्रणाम याना प्रार्थना यात— “भन्ते ! प्रत्यक बुध्दपि ! थ्व दानया प्रतापं लिपा गरिबगु छेँ जन्म मज्जीमाः । हानं थ्व दान कुशल पुण्य-सर्वज्ञता ज्ञान प्राप्तया हेतु जुय माः धका, बोधिसत्त्वं आशीका याःगु जुल ।

वसपोल प्रत्यक बुध्दपिसं उगु माय्मरी भोजन याना, भोजनान्तर दानानुमोदन धुंका, अनंतुं आकाशे ब्वया, नन्दमूल पर्वत (हिमालय पाखे) बिज्यात ।

बोधिसत्त्वं लहा बिन्तीयाना मोश्वं, वसपोल प्रत्यक-बुध्दपिगु प्रति, अगाध प्रीति-भाव जूगु यात थःगु मने थाय् बिल, वं मिखाँ खने दतले दर्शन याना, खने मदेवं, अले बुँइ ज्या या वन ।

वसपोल बोधिसत्व गुथायू तक भवाना च्वन, उथायू तक वं उगु दानमय-पुण्ययात स्मरण याना च्वंगु जुल ।

वसपोल बोधिसत्व कालक्रम अनुसार जीवन हना, मरण जुया वँसेली, उगु न्हापाया जन्मे प्रत्यक-बुद्धपित दान बिया वोगु फल-स्वरूप, वसपोल वाराणसी जुजुया अग्रमहारानीया गर्भे (कोखयू) च्वना, राजकुमार धायका जन्म जुल । वया नामकरण जुल— ब्रह्मदत्त कुमार । गबले व न्यास्युँ वने सल, अबले व राजकुमारं वया पूर्व-जन्मया ज्ञानं सम्पूर्णा उगु न्हापायागु जीवनेया खँयात खंका बिज्यात,— गथे न्हेकने स्वे बले ख्वा खने दैगु खः, अथे हे, वसपोल न्हापा व हे वाराणसी सहरे ज्यामि ज्या याना बुँइ वना च्वंगु, हानं गथे वं प्रत्यक-बुद्धपित प्यंगः मायूमरी दान व्यूगु खः । अले उगु दानया फल-स्वरूप, पुनः अन हे राजकुमार धायका जन्म जूगु फुक खंका बिज्यात ।

व क्रमश तधीक जुया वसेली-विद्याध्ययन यायेत तत्त-शिला विद्यालय वन, फुक विद्या सयकावया, जुजुयात शिल्प विद्या केन । राजा सन्तुष्ट जुया युवराज पद बिल । लिपा समय बिते जुया वँ वं युवराजया पिता-महाराज परलोक जुया वन । व युवराज वाराणसी देशया ब्रह्मदत्त राजा ज्वीगु जुल ।

अले कोशल-नरेशया उत्तम रूपवान् जुया च्वंम्ह राजकन्या विवाह याना हया, बडामहारानी यात । राजाया स्वेत छत्र धारण थाइ खुनु सारा नगर देव-नगर समान सजेयाना छायाः याना तल ।

राजसिंहासने च्वना राज्याभिषेक कायत, न्हापां वाराणसी नगरया प्रदक्षिण याना, युवराज राज प्रासादे थाहाँ बिज्यात । अन दकले च्वे च्वंगु तल्लाय् तज्जाक तथा तःगु श्वेत राज-छत्र दुगु राज सिंहासने फय्तुना बिज्यात ।

उथाय् वसपोल वाराणसी देशया-ब्रम्हदत्त जुजुं छखे पाखे दना च्वंपि मंत्रीगणपिंत, हानं मेखे पाखे दनाचर्दपिं नाना प्रकारया भेष-भूषां युक्त ब्राम्हण-गृहपतिपिंत, पुनः छखे पाखे दना अनेक प्रकारया उपहार ज्वना वया च्वंपि नगर वासिंपिंत, व तथा मेगु पाखे दना च्वंपि बाँ बाँलाक छायापा तिसां (अलंकृत) देव अप्सरा थें च्वंपि म्फिखुदोल नर्तकि नारीपिंत खन । अले उथाय् व महाराजां उगु अतिकं मनोरम दृश्य, नापं राज्यश्री-वैभवयात सोख्, थःगु पुर्व-कर्म (न्हापाया जन्मे खाना वोगु दानादि) लुमंका बिचा याना बिज्यात ।

श्व सुवर्णां भुना तःगु राज सिंहासन, कञ्चनमालां बाँलाका तगु श्वेतराज छत्र तथा अनेक सहश्र सल, किसि, रथ-वाहन, थुपि हेरा मोती, रत्नं जाया च्चंगु भण्डार (कोठा) अले श्व नाना प्रकारया धन धान्यं परिपूर्णागु महापृथ्वी, हानं थुपि देव अप्सरा समानपिं स्त्री गण, फुक्क राज्यश्री वैभव आदि श्व सुं मेपिनि पाखें प्राप्त जुगु मखु । अपितु श्व प्राप्तया हेतु खः जिं न्हापायागु जन्मे वसपोल पवित्रगुण धर्मं युक्त जुया बिज्यापिं निकलेशी प्यम्ह प्रत्यक-बुध्दपिंत जिगु महान श्रध्दा भक्ति प्यंगः माय्मरी दान बिचा वयागु पुण्यया प्रभाव', श्व फुक्क प्राप्त जुगु खः धक सिका,

थुगु प्रकारं वसपोल जुजुं प्रेत्यक-बुद्धपिंगु, गुणमहत्तायात
स्मरणं याना, थमं याना वोगु कुशल पुण्य-कर्म यात प्रकटं याना
बिज्यात । उथाय् पूर्वकृत दान-कर्मयात स्वंका बिज्यासे वसपोलया
सारा शरीरे प्रीति भावं पूर्णं जुल । व महाराजां प्रीति युक्त
जुया, जनताया न्ह्योने उदान-गाथा (म्ये) हाले थें, निपु श्लोक
आज्ञा दयका बिज्यात—

न किरत्थि अनोमदस्सिसु,
परि चरिया बुद्धे सु अप्पिका ।
सुक्खाय अलोणिकाय च,
पस्स फलं कुम्मासपिण्डिया ॥१
हत्थि गवास्सा च ये बहु,
धन धञ्जं पठवी च केवला ।
नारियो चिमा, अच्चरूपमा,
पस्स फलं कुम्मासपिण्डिया ॥२

अर्थ— प्रेत्यक-बुद्धपिंगु सेवा अल्प-फल दायक ज्वी मखु ।
सुखागु, चि मदुगु (=अलोणि) प्यंगः मायूमरी (दान यानागु)या,
पुण्य फलयात (स्वंका) स्व ॥१

थुपिं जिगु आपालं, सल, किसि, सात व, धन धान्य दया
च्चक राज्यया पृथ्वी, तथा अपसरा थें जापिं नारीगणपिं (सहित
फुक्कं) प्यंगः मायूमरी (दान याना वयागु पुण्य) फल यात स्व ॥२

बोधिसत्वं थथे—पूर्वकृत दानमय पुण्ययात लुमंका,
राज्याभिषेकया ख्वेत छत्र-धारण यायूगु उत्सव खुनु । गुगु प्रीतिव
आनन्द अनुभवयात, उक्किं प्रेरित जुया उक्त निपु उदान-गीत-गाथा
आज्ञा जुया बिज्यात । उबलेनिसें सकसिनं,— बोधिसत्त्वया नर्तकि
पिसनं, शेष गन्धर्व आदि नृत्य कारपिसनं, अन्तपूरया, जनपिसनं,
नगर-निवासीपिसनं, नगरं पिने च्वंपिसनं, लःका वनि थाय्
च्वंपिसनं, त्वनि थाय् च्वंपिसनं, वथें मंत्रीगणपिसनं- थ्व जिमि
राजाया योगु-प्रियगीत-गाथा खः धका समभे याना, थ्व गाथात
व्वनिगु (हालिगु) जुया च्वन ।

थुगु प्रकारं समय बिते जुया वैसेली, जुजुया, पटरानीया
मने इच्छा जुल, व गाथा-गीत (म्ये)या अर्थ मीके दःसा ज्यू धका ।
तर वसपोल महारानीं, बोधिसत्त्व (राजा) याके न्यनेगु साहस
याये मफया च्वन । छन्हुया दिने जुजुं रानीया छुं गुण बारे
प्रसन्न जुया धया बिज्यात ।

राजां— “भद्रे ! रानी ! बरका, छंत जिं वर बी ।”

रानीं— “ज्यू महाराज बर फोने ।”

राजां— सल, किसि आदि मध्ये छन्त छु यो ?”

रानीं— “राजन् ! छपिनि दयां जिके छुं उजागु मदु धाय म्वा
सकर्ता दु ।

जित उजागु छुं चिजया अभिलाषानं मदु । यदि महाराजं
बिया बिज्यायगु हे खःसा, छपिनि बराबर व्वना
बिज्याइगु-गाथा-गीतया अर्थ न्यनेगु इच्छा दु, जित
कना बिज्याहुँ !”

राजां— “भद्रे रानी ! ध्व वर कया छंत छुयाय्त ? मेगु छुं
बर कायगु ख ।”

रानी— “देव ! राजन ! मेगु छुं वर जित प्रयोजन मदु । व हे
गाथाया अर्थ फोना च्वना, गुगु छपिसं ब्वना
बिज्याइगु खः ।

राजां— “भद्रे रानी ! अथेसा कना बी । तर छ याकचित जक
यकान्ते कने मखु । ध्व भिं निदोल योजन दुगु वाराणसी
देशे नाय्खि च्वय्का (घोषना याका) राज दरवारया
दध्वी रत्नया मण्डप दयके बिया, रत्नया सिंहासन तथा,
मंत्रीगण, ब्राह्मण, नागरीक (सहर वासी)पिं व, भी दुपिं
भिंखुदोल नारीगणपिंगु, सकलया समुह मध्ये रतन
सिंहासने च्वना जिं ब्वनेगु गाथाया अर्थ कनेगु जुल ।

रानी— ज्यू महाराज धया स्वीकार याना बिज्यात ।

अले महाराजं अथे आवश्यक फुक प्रबन्ध याके बिल—
सारा जनताया बिचे रतन सिंहासने बोधिसत्व-ब्रह्मदत्तराजा,
अथे बिराजमान जुया बिज्यात, गथे देवतापिनि बिचे देवेन्द ।
महारानीनं, फुक राजसी अलंकारं अलंकृत जुया बिज्याना सुवर्णया
आसन लायातःगुली च्वनेत, छखे पाखेया मिखाकुनं अथेक बाग
मिखाँ स्वया आदर गौरव कथं फय्तुना बिज्यात । अले न्वन—
महाराज ! छपिसं प्रसन्न जुया ब्वना बिज्याइगु, गाथा-गीतया
अर्थ जित आकाशे चन्द्रमा प्रकाश ज्वीथें गाथाया प्रकाश अर्थ
आज्ञा देका बिज्याहुं धया- महारानीं स्वपु गाथा धया बिज्यात—

अभिवखणं राज कुञ्जर,
गाथा भाससि कोसलापिध
पुच्छामि तं रट्ट वडुन,
बालहं पीतिमनो पभाससि ॥३

अर्थ— हे कुशल कर्मया स्वामी ! हे राज कुञ्जर ! हे राष्ट्र
वर्धन ! गुगु गाथायात छपिसं अतिकं (येका) प्रीतियुक्त जुया
बार-बार व्वना बिज्याइगु खः, जि उगु गाथा (यागु अर्थ) यात
न्यना च्वना ॥३

उगु गाथाया अर्थ प्रकटयाना बोधिसत्त्वं प्यपु गाथा भाज्ञा
जुया बिज्यात—

इमस्मिं येव नगरे, कुले अञ्जतरे अहुं ।
पर कम्म करो आसिं, भतको सील संवुतो ॥१
कम्माय निक्खमन्ताहं, चतुरो समणे अहसं ।
आचार सील सम्पन्ने, सीती भूते अनासवे ॥२
तेसु चित्तं पसा देत्वा, निसी देत्वा पराण सन्थते ।
अदासिं बुद्धानं कुम्मासं, पसन्नो सेहि पाणिहि ॥३
तस्स कम्मस्स कुसलस्स, इदं मे एदिसं फलं ।
अनु भोमि इदं रज्जं, फीतं थरणि मुत्तमं ॥४॥

अर्थ— श्व हे नगरे जि (न्हापा) छगू कुले जन्म जुल । जि मेपिंगु ज्या याना प्वा पालेयाना (जीवन हना) च्वनाह्म सदाचारी ज्यामी खः । बुँइ वनागु बखते प्यह्म श्रमण (प्रत्येक बुद्ध) पिं खना, गुपिं भाचार-शीलं युक्त जुया बिज्यापिं खः । गुपिनिगु रागादि क्लेश-भग्नि शान्त ज्वी धुँकुपिं खः, गुपिं अनासवपिं खः । वसपोलपिंगु प्रति मने श्रद्धा उत्पन्न याना, जि उपि (प्रत्येक) बुद्धपित सिमाया हः लायागु आसने बिज्याका, थःगु ल्हार्ति प्रसन्न-मनया भावं माय्मरी प्यंगः दान बिया । श्व (फुक प्राप्त जुया च्वंगु) व हे कुशल कर्मया फल-स्वरूप थुगु प्रकार (राज्यऐश्वर्य आदि) जिं श्रेष्ठ पृथ्वीया स्मृद्ध राज्ययात भोग याना च्वना ॥१-४॥

थुगु प्रकारं बोधिसत्त्वं थःगु पूर्व-कृत दानमय पुण्य कर्म-फलया विस्तार पूर्वक व्याख्या याना बिज्यागु खँ न्यना, उथाय् महारानीं प्रसन्न-चित्तं घया बिज्यात— “महाराज ! यदि छपिसं थुजागु प्रकारं दान-फलयात प्रत्यक्ष स्मूगु जुसेंली, आवली जा, छप्ये दतले नं, उकिं धार्मिक-भिच्छु श्रमण, ब्राह्मणपित दान बिया हे जक भोजन याना बिज्याहुँ ।” महारानीं बोधिसत्त्वया स्तुति प्रसंसा याना श्व गाथा घया बिज्यात—

द द भुञ्ज च, मा च पमादो,
चक्कं वत्तय, कोसलाधिप ।
मा राज, अधम्मिको अहु,
धम्मं पालय, कोसलाधिप ॥५

अर्थ— हे कुशल कर्मया स्वामी ! दान व्यु, हानं स्वयं भोगयाना बिज्याहुं । प्रमाद (भुले) जुया बिज्याय मते । थुगु प्रकार (धर्म-) चक्र चलेया । हे राजन ! अधार्मिक ज्वी मते । हे कोशला-धिप ! धर्मया पालन या ॥५

बोधिसत्त्वं महारानीया खँ यात स्वीकार याना थ्व गाथा धया बिज्यात—

सोहं तदेव पुनप्पुनं ,
वट्टमं आचरिस्सामि सोभने ।
अरिया चरितं सुकोसले ,
अरहन्तो मे मनापा पस्सितुं ॥६

अर्थ— हे शोभा दुह्न ! जिं हानं, हानं उगु मार्गया अनुसरण याये, गुकी हे सुकोशली ! आर्यपिसं अनुसरण यात । जि अरहन्तपिगु दर्शन याये मास्ति वो ॥६

थुलि धया, महारानीया सौन्दर्य पाखे स्वया राजां धया बिज्यात— भद्रे रानी ! जि थःगु पूर्व-जन्मयागु दानमय कुशल-कर्म छंत बिस्तार पूर्वक कना बिया । थ्व स्त्री गणपिगु पुचले छह्ननं उजाम्ह मदु, गुगु रूपे अथवा हाव-भावे, छंगु समान तुल्यपिं । उकिं छं गुजागु पुण्य कर्म याना वयागु खः, छंत थ्व (रूप-) सम्पत्ति प्राप्त जूगु ? राजां थ्व खँ न्यना गाथा धया बिज्यात—

देवी विय अच्छरूपमा ,
मज्जे नारी गणस्स सोभसि ।
किं कम्म मकासि भद्दकं ,
केनासि वरणवती सुकोसले ॥७

अर्थ— हे भद्रे ! छ मिसापिनि पुचले, अथे शोभा दु, गथे
सुं अपसरा हे । हे सुकोशली ! छं छु कर्म याना वयागु दु—
छ सुन्दरी (बाँलागु रूप दुम्ह) जुल ? ॥७

महारानी— थःगु पूर्व-जन्मया पुग्ग-कर्म याना धैगु खँ
निम्न निपु गाथा द्वारा धया बिज्यात—

अम्बट्ट कुलस्स खत्तिय ,
दास्याहं परपेस्सिया अहुँ ।
सञ्जता धम्म जीविनी ,
सीलवती च, अपाप दस्सना ॥१
उद्धट भत्तं, अहं तदा ,
चरमानस्स, अदासिं अहं भिक्खुनो ।
वित्ता सुमना, सयं अहं ,
तस्स कम्मस्स, फलं ममेदिसं ॥२॥

अर्थ— जि छम्ह क्षत्रिय-कुटुम्बीया दासी जुया च्वना, गुम्हेसिया ज्या, मेपिसं धाःगु उखे, थुखे ज्याय् वनेगु खः। जि सयमी जुया च्वना, धार्मीक-जीविका हना च्वनाम्ह खः, शीलवती, हानं पाप स्वभाव मदुम्ह जुया च्वना। उबले जि थःगु भागया जा, भिक्षा चारया निति बिज्याम्ह भिक्षुयात दान बिया। उगु बखते जि सन्तुष्ट तथा प्रसन्न-चित्त जुया। थ्व जिगु (रूपादि सौन्दर्य फुक) व हे (पूर्व) सुकर्मया (हेतु) थुगु प्रकारया फल प्राप्त जूगु खः ॥१-२॥

थुकथं पुण्यवान् राजा, रानी, निम्हसियां थःथःगु पूर्व कृत पुण्य-कर्मया फुक खँ कना बिज्यात।

अले हानं उबलेनिसें बोधिसत्व (राजा) व, महारानीपिसं दान धर्म याय्या नितिं सहरया प्यखे पाखेया ध्वाखा न्होने व, नगरया दध्वी, तथा राजदरवारया ध्वाखाय् नापं खुगु दान शाला देके बिया। सारा जम्बुद्वीपे घोषण याका, महादान बिल। अपिं निम्हं राजा, रानीपिं सदाचारी जुया, उपोसशील पालन याना, जीवन् दत्तले गुण-धर्म याना, मरणं लिपा वसपोलपिं, निम्हं स्वर्ग-गामी जुया वन।

शास्ता बुद्धं थ्व धर्म-देशना आज्ञादेका बिज्यासे जातकया कम मिले याना बिज्यात। उगु बखते महारानी जूम्ह राहुल-माता जुल। राजा जुयाम्ह जि हे खः धका, कना बिज्यागु जुल।

शीलव जातक

(सह याःगु ब्राह्मं)

न्हाणा छगू समये वाराणसी ब्रह्मदत्त जुजुं राज्य याना च्वन । उगु समये बोधिसत्त्व कुमारया नां शीलव त्वः । म्ह आयुवले हे व्याक शास्त्र ज्ञानं निपुण जुल ।

अले हानं थःम्ह अबु मृत्यु जुसेलि व राज्यया अधिकारी जुल । व तःसकं पुण्यवान अले थः प्रजागणपिन्त नं कायू बराबर याना व्यवहार याइम्ह जुया च्वन ।

छगू अवस्थाय् छम्ह अमात्यं उगु राज्ये मखुगु कर्म यागुलिं वया परिवार सहित उगुराज्यं पतिना बिल । उम्ह अमात्यं उगु काशी राज्यं वना कथं कोशल जुजुया सेवाय् च्वं वन । छुं दिन लिपा उम्ह कोशलया विश्वास पात्र नं जुल ।

छन्हुया दिने वं जुजुयात थथे धाल— महाराज, काशीराजा छम्ह दण्डविहीनम्ह जुजु त्वः । अन च्वंम्ह जुजु अपालं धार्मिक अले कोमल स्वभावम्ह । उकिं उगु राज्य याउकं हे त्याका कायू फु ।

लन्ह कोशल जुजुं वयाके सःता न्यन । अमात्यं धाल,
मखु महाराज, जि धार्थें धयः च्वना । यदि विश्वास मजूसा
वया गामे लुटे याक्य व्यु । जुजुं दण्ड मव्यूसे अखवत इमित
धन विया लित व्छइहल ।

उगु खँ न्यनालि कोशल त्रेशं धार्थें उगु देशे लुटे याके
व्छत । परन्तु दण्ड मव्यूसे शीलव महाराजं इपि खुतेत धन विया
लित व्छया हल । लिपा छिमिसं थथे याय् मते धका शिक्ता नं
विया हल । कोशल जुजुं लिपा हानं द्रलंद्रः धन लुटे याके बिल ।
परन्तु शीलव महाराजं इमित नं दण्ड मव्यूसे धन विया नं
लित व्छया हल । अले काशी जुजुयात त्याकैत कोशलं थपिनि
सेनात व्वना यंकल । शीलव जुजुया साथे द्रलंद्र शूर-वीरपिं
सेनापिसं, कोशल जुजुया सेनापिन्त त्याके फुकिं जूसां परन्तु
शीलव महाराजं युद्ध मयायेगु लिसः बिल । शीलव जुजुं धाल
जिगु निम्ति सुयातं दुःख थमजु ।

कोशल जुजुं छुं हे विरोध मयासे थथे धया व्छत, युद्ध
याय्गु ला राज्य तोता बीगु । शीलव महाराजां थ्व हे लिस
बिल कि- जि युद्ध याय्गु इच्छा मदु । छपिसं राज्य हे का धका
देश यागु धवाग्वा चाय्का बिल । अले सरासर वना कोशल
जुजु सिहासने फेतू वन । अले कोशल जुजुं थम्ह सेनायात-
सताः राज्य सभा यायेत इमित आज्ञा चक्र बिलकि शीलव
महाराजा तथा वया सेनापिन्त चिना यंकालि श्मशाने छर्थो छग
लक खनेदेक स्वथुनावा । गुकि याना इमिसं ल्हातं छुनं संके

थमफु । अले चाइ रात्री धवँत वया इमिगु ला नया बी । जुजुया आज्ञानुसार शीलव महाराज तथा वया मेपिं बिरोधिपितः दाया-दाया बेँ स्वथुना बिल । उलियात नं, शीलव महाराजं उम्ह निर्दइ जुजुयात द्वेष मया । थःपिनि सेनापिन्त नं तँ पिकाय्के मव्यू ।

चान्हे जुसेलि धवँत इमिगु ला नेत वल । परन्तु इमिसं बिशब्दं हाल्ला ब्युसेलि इपिं तापाक बिस्थुँवन । हानं इमित सुनानं लिनाहःपिं मखना हानं इमि ला नयत् वल । अले हानं न्हापार्थे हाल । अले इपिं न्हापार्थे मग्यात । अःखवत इमित नयत् सन । अन शीलव जुजुयात नयत् संबले मेपिसं थगु उत्साह पिकयाव धवँचित ज्वना बिल । उकिं व धवँ बिस्थुँवने मफुत । गुलिवे सन हाल, तर उम्के जुइ मफुत । मेपिं धवँत नं बिस्थुँवन । थुगु प्रकारं शीलव जुजुयात पिकाल अले मेमेपिं नं प्याहाँ वल ।

उगु समये निम्ह रात्तसया दथुइ छम्हसिनं सीम्ह मनु तोतावन । इपिं रात्तस तसें उम्ह मृतक शरीरयात बाँलाक ल्वापु मजुइक इनानये मफुत । अले अन हे दुम्ह शीलव महाराज समदर्शीम्ह धका सीका वया थाय् वया इमिसं, जिपिं निम्हसित बराबर जुइक इनाव्यू धका प्रार्थना यात । परन्तु शीलव महाराजं थ अशुद्ध सम्के जुया परिशुद्ध जुइक मोल्हुया इनाबीगु खँ ल्हात । अले यत्तपिसं थःगु ऋद्धि बलं याकनं कोशल जुजुया महने त्थातःगु नाना सुगन्धि जल ख्वच्छ वख, आभूषण अले शीलव महाराजया भोजनया लागी सुगन्धित रुचिकर भोजन निर्मल लः

तथा स्वादिष्टं वा ग्वयं न हया बिल । अजंघि शीलव महाराज
थःमामु स्नान भोजन सिधेका चगु मृतक शरीरयात बाँलाक
निभाग याना निम्ह रात्तसपिन्त इन्ना बिल ।

मन्हूया ला नयालि यत्तत वरो प्रसन्न जुल । अले इमिस्सं
शीलव महाराजयाके न्यना— थःगु बलं शीलव महाराजयात कोशल
जुजु च्वंगु कथाय् ध्यंकाबिल ।

उगु समय कोशल जुजुया तसकं हे न्होवेका च्वंगु जुल ।
शीलव महाराजं तलवारया च्चका, वया प्वाथे सुइत थिक
याःबले, कोशल अतिकं भयेभीत जुया न्यन, महाराज थुगु समये
थुलिमच्चि पालापहरा पिन्त मिखा पीका जिगु कथाय् तलवार ज्वना
गथे ध्यंका वया ? अले शीलव महाराजं थतः जूगु व्याक्ख खँ कना
बिल । व व्याक्ख खँ न्यना, वरो नम्रता पूर्वक धाल— मनूया ला
नैइपिं रात्तसं हे नं छपिनि गुणयात म्हसीकल, परन्तु जि थः छम्ह
मनूजुया नं म्हसीकय सफुत । उकिं आबँलि छपिनि प्रति जि
मुबल्ले द्वेष याये म्हुत ।

कन्हेखुनु न्हापानं कोशल नरेशं उगु देशे घोषणा यात
अमात्य, ब्राम्हण तथा गृहपतिपिन्त सःता सभाया बिचे शीलव
महाराजयाके जिं जामा या ज्वना याना धका, थमं त्याका काःगु राज्य
शीलव स्मजायात तुं जित बिल । वं म्हुँपिं खुंतेगु नं भय
निवारणया व्या याना बिल ।

थुगु प्रकारं शीलव महाराजं अहिंसा पूर्वकं शोकल नरेश
यात त्याकल ।

ध्व जातक बाखनं सिद्ध जुइ कि संसारे वैरभावं वैर भाव
गुबलें हे शान्त जुइ मखु, परन्तु मित्रतां हे जक शान्त जुइ धँगु
ध्व हे नियम सनातन नियम खः ।

पुण्यानु मोदन

इदं वो जातीनं होन्तु सुखिता होन्तु जातयो

(स्वक धायगु)

अर्थ— ध्व पुण्यकर्म जिमि थःथितिपित प्राप्त जुया, जिमि
(परलोक) बन्धुपित सुखी जुय माः ।

एत्तावता च अहोहि, सम्भतं पुञ्ज सम्पदं ।

सब्बे देवा अनुमोदन्तु, सब्बसम्पत्ति सिद्धिया ॥

एत्तावता च अम्हेहि, सम्भतं पुञ्ज सम्पदं ।

सब्बेसत्ता अनुमोदन्तु, सब्बसम्पत्ति सिद्धिया ॥

एत्तावता च अम्हेहि, सम्भतं पुञ्ज सम्पदं ।

सब्बे भूता अनुमोदन्तु, सब्ब सम्पत्ति सिद्धिया ॥

साधु ! साधु !! साधु !!!

पालि गाथा—

इमिना पन दानेन, मा मे दलिहियं अहु ।
नत्थि ति वचनं नाम, मा होसि भवा भवे ॥१

कविता—

थुगु दान मय पुण्यं, दरिद्र ज्वी सि स्वालेमा ।
मदु धैगु शब्द हे नं, न्यने स्वालेमा सुब्बेसं ॥१

“शाक्य प्रेस” ओम्बहास, काठमाडौंमा मुद्रित । फोन ९३६०४

Downloaded from <http://dhamma.digital/>